

DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-666X/2025-90-26>
УДК 33.336.1

Ярошенко І.В.

доктор економічних наук, професор,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4183-9799>

Yaroshenko Ivan

National Technical University
“Kharkiv Polytechnic Institute”

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

TRANSFORMATION OF TAX POLICY IN THE CONDITIONS OF WAR AND POST-WAR ECONOMY RECOVERY OF UKRAINE

Стаття присвячена актуальним питанням трансформації податкової політики України з урахуванням умов несприятливого безпекового середовища та економічної кризи. Визначено, що для підтримки розвитку бізнесу, держава запровадила відповідні механізми, які сприяють підвищенню адаптивної спроможності вітчизняних підприємств. Дослідження податкових надходжень до бюджетів різного рівня, дозволило означити перспективні напрями які потребують першочергової підтримки з боку держави. Обґрунтовано необхідність підтримки малого та середнього бізнесу, як підґрунтя для активізації економіки на місцях в умовах економічної кризи. Запропоновано основні напрями удосконалення податкової політики в умовах повоєнного відновлення держави. Означені напрями було сформовано з урахуванням європейського вектору розвитку країни та принципів сталого розвитку.

Ключові слова: податкова політика, трансформація, економіка, бізнес, податки, розвиток, повоєнне відновлення.

The article is devoted to the current issues of the transformation of Ukraine's tax policy, taking into account the unfavorable security environment and economic crisis. It is determined that to support business development, the state has introduced appropriate mechanisms that contribute to increasing the adaptive capacity of domestic enterprises. It is determined that one of the main aspects of the government support program is preferential taxation, the abolition of a number of inspections, which allowed to preserve entrepreneurial activity in many areas of the economy. It is established that the tax service in wartime switched to digital content for customer service, which helped to minimize physical interaction with taxpayers. Based on analytical data, it was proven that due to the reduction in the volume of production processes, most enterprises are experiencing an economic crisis, which affects the ability to pay taxes and fees to budgets of various levels. During the martial law period, large businesses in border areas suffered significant losses and difficulties, which reduced their solvency and ability to meet their payments. It was determined that the benefits for the territories of active hostilities include exemption from taxes on real estate located in such territories or territories of temporary occupation, as well as objects that are damaged or destroyed until their restoration. A study of tax revenues to budgets of various levels allowed us to identify promising areas that require priority support from the state. The need to support small and medium-sized businesses as a basis for revitalizing the economy in cities in conditions of economic crisis was substantiated. Analyzing possible ways to transform the system of fiscal payment administration and improve relations between taxpayers and controlling structures, it should be taken into account that such changes in the specified bodies with the involvement of foreign experts should not be perceived as a universal means of overcoming corruption. The main areas of improving tax policy in the conditions of post-war reconstruction of the state were proposed. The specified areas were formed taking into account the European vector of the country's development and the principles of sustainable development.

Keywords: tax policy, transformation, economy, business, taxes, development, post-war recovery.

Постановка проблеми. Військові дії на території України призвели до зміни бізнесу тим самим давши поштовх трансформаційним процесам. Такі кризові ситуації потребують від держави певних кроків щодо забезпечення та підтримки діяльності українського бізнесу в напрямках його подальшого функціонування та розвитку. Одним з таких напрямів є адаптація податкової політики до нових ви-

кликів, як одного з елементів механізму повоєнного відновлення економіки країни. Слід відмітити, що в таких умовах податкова політика є визначальною для забезпечення загальної стабільності держави в умовах збройної агресії. В таких мінливих умовах необхідним є пошук та впровадження нових засобів та методів підтримки нормального функціонування всіх сфер держави, що дозволить більш швидко

адаптуватися до нових викликів. В умовах невизначеності та ризиків податкова система є найбільш чутливою ланкою механізму управління, що потребує адаптації та гнучкості до нових реалій. Основним завданням податкової політики в мирний час є стимулювання економічного розвитку держави та наповнення державного бюджету, в той час як в кризовій ситуації – основний пріоритет це забезпечення обороноздатності та життєдіяльності країни. Тому вектор завдання змінюється до мобілізації ресурсів та підтримки критично важливих секторів економіки. Саме тому вибір напрямів оптимізації податкової політики для підтримки розвитку бізнесу та економіки країни в цілому є актуальним завданням в умовах сьогоднішнього дня.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження сфери оподаткування висвітлено в працях багатьох вчених, серед яких: Ю. Іванов, Б. Франц, О. Бетлій, О. Гринюк, С. Скрипник, Ю. Федосюк, С. Жирко, І. Сидоренко та інших. Проте дослідження напрямів трансформації податкової політики в умовах війни та повоєнного відновлення потребують більш широкого висвітлення.

Мета статті полягає у дослідженні особливостей трансформації податкової політики в умовах війни та повоєнного відновлення економіки України.

Виклад основного матеріалу. В умовах війни та економічної кризи завдання податкової політики є підтримка та мобілізація наявних ресурсів для забезпечення функціонування держави. Одним з напрямів підтримки та розвитку економічного сектору є активізація малого та середнього бізнесу, який в таких умовах є більш адаптованим та мобільним. Так, заходи щодо релокації бізнесу дозволили значній частині підприємств перемістити свої потужності з зони активних бойових дій та територій тимчасової окупації в більш безпечні регіони, що дозволило підприємствам відновити свою роботу та забезпечити економічне зростання територій. В таких умовах саме підтримка малого бізнесу дозволяє забезпечити робочі міста, підтримати населення, що позитивно впливає на соціальний клімат та знижує напругу в суспільстві. Одним з основних аспектів програми підтримки з боку уряду це пільгове оподаткування, скасування низку перевірок, що дозволило зберегти підприємницьку активність в багатьох сферах економіки. Враховуючи необхідність підтримки державного бюджету було оптимізовано податкову політику в сфері фінансових послуг, логістики, ІТ-сектору та враховуючи підприємства, які спроможні були адаптуватися до нових реалій, що сприяло підтримці економічного стану в державі.

Регіональний підхід до формування податкової політики в такий кризовий час є виправданим через те, що деякі території опинилися в зоні активних

бойових дій, запровадження на них пільгових умов кредитування, відстрочки платежів, скасування частини обов'язкових податкових зобов'язань дозволили підприємствам не зупинити свої виробничі процеси, а продовжувати підтримувати своє функціонування. Для наповнення бюджету в державі було запроваджено випуск військових облігацій, які дозволили поєднати фіскальні та фінансові інструменти задля економічної активізації. Не менш важливим вектором трансформації податкової політики є перехід на цифрові програми взаємодії.

Не менш важливою складовою податкової політики є трансформація інституційного забезпечення здійснення відрахувань. Податкова служба в умовах війни перейшла на цифровий контент обслуговування клієнтів, що сприяло мінімізації фізичної взаємодії з платниками податків. Така зміна співпраці є ефективною як з точки зору безпекової ситуації в державі так і з точки зору ефективності здійснення операцій. Розширення можливостей через електронний кабінет платників податків, використання застосунку Дія, інші інструменти для обліку та звітності сприяли продовженню функціонування структур в умовах обмеженості та несприятливості безпекового стану. Важливу роль при цьому відіграє міжнародна податкова співпраця в напрямках боротьби з офшорами, ухиленням від сплати податків та зборів, трансферним ціноутворенням.

Впровадження таких форм співпраці в період повоєнного відновлення стане одним з інструментів відновлення та підтримки функціонування податкової політики, оскільки збільшує прозорість функціонування державних структур. Це позитивно впливає на інвестиційну привабливість держави, залученню додаткових ресурсів для відновлення функціонування бізнесу. Трансформація податкової політики націлена на формування соціальної справедливості та фіскальної стабільності в період повоєнного відновлення держави на основі перегляду ставок оподаткування, модернізації інституційної спроможності Державної податкової служби тощо.

Не зважаючи на складні економічні та безпекові умови функціонування бізнесу в Україні, за період 2021–2024 років спостерігається покращення за деякими позиціями податкових надходжень (рис. 1).

Так, у 2024 році відбулося збільшення податкових надходжень до бюджету за позиціями податку на додану вартість з імпортованих товарів (на 1,23 млн грн). Найбільший відсоток надходжень у 2024 році в порівнянні з 2023 роком відбувся за рахунок податку на прибуток підприємств (на 3,3 млн грн). Податок на доходи фізичних осіб в 2024 році в порівнянні з 2023 роком збільшилися на 2,7 млн. грн. Погіршення показника відрахування податкових надходжень в 2024 році в порівнянні з 2023 роком найбільше

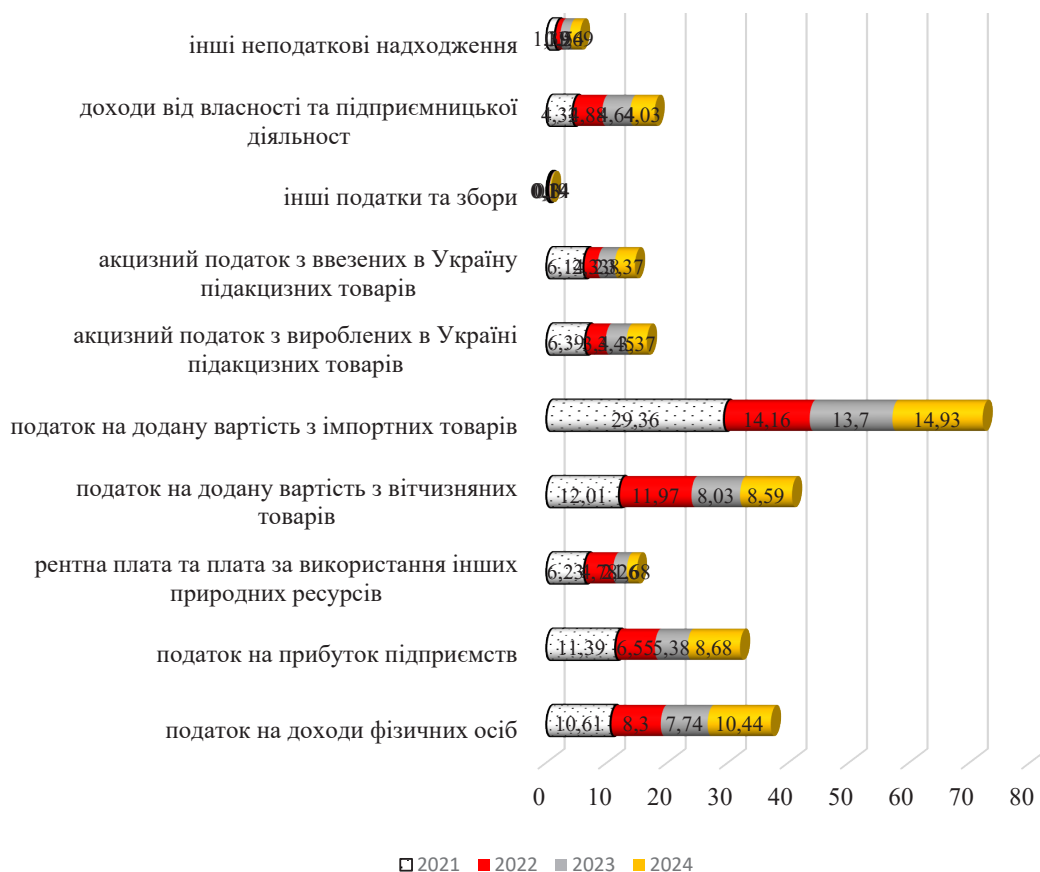

Рис. 1. Основні статті податкових надходжень до бюджету (млн грн)

Джерело: [8]

відбулося серед доходів від власності та підприємницької діяльності (-0,61 млн грн), рентної плати та плати за використання інших природних ресурсів (-0,58 млн грн). Збільшення показників відбулося здебільшого за рахунок зміни в пільговому оподаткуванні. Враховуючи складну безпекову ситуацію в країні та близькість регіонального кордону, доцільно дослідити динаміку податкових надходжень до місцевих бюджетів саме в регіональному розрізі (рис. 2).

Дані за досліджуваний період 2023–2024 років характеризують позитивну динаміку в більшості регіонів щодо податкових надходжень до місцевих бюджетів. Збільшення податкових надходжень в 2024 році в порівнянні з 2023 роком найбільше фіксувалися в м. Київ (2206,9 млн грн), Дніпропетровська область (481,3 млн грн), Одеська область (340 млн грн), Київська область (283 млн грн), Закарпатська область (193,4 млн грн). Зниження надходжень відбулося в Донецькій області (-27,4 млн грн) та Кіровоградській області (-1,8 млн грн).

Серед регіонів лідерами за обсягом податкових надходжень до місцевих бюджетів є м. Київ, Дніпропетровська область, Харківська область, Львівська область, Одеська область та Київська область. Покращення ситуації пояснюється поживавленням

на ринку та активізацією промислової діяльності в порівнянні з періодами 2022 та 2023 років. Проте, ситуація в безпековому та економічному аспекті для України залишається складною, що не може не впливати на загальний регіональний розвиток та обсяги податкових надходжень.

За перше півріччя 2025 року податкових надходжень до державного бюджету було понад 60,8 млрд грн, що свідчить про перевиконання плану на 107,7% в порівнянні з аналогічним періодом 2024 року. Основні показники за півріччя по категоріях склали 647 млрд. грн надходжень до загального фонду державного бюджету. Якщо розглядати по галузях економіки, то в зазначений період першого півріччя 2025 року серед лідерів з оподаткування були переробна промисловість (17,6%), Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (17,2%), Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування (11,7%) [6].

Така складна економічна ситуація відобразилась на загальній сумі податкового боргу в країні (рис. 3). За період 2020–2021 років спостерігається збільшення податкового боргу, особливо в 2024 році.

За рахунок зниження обсягів виробничих процесів, більшість підприємств відчувають економічну

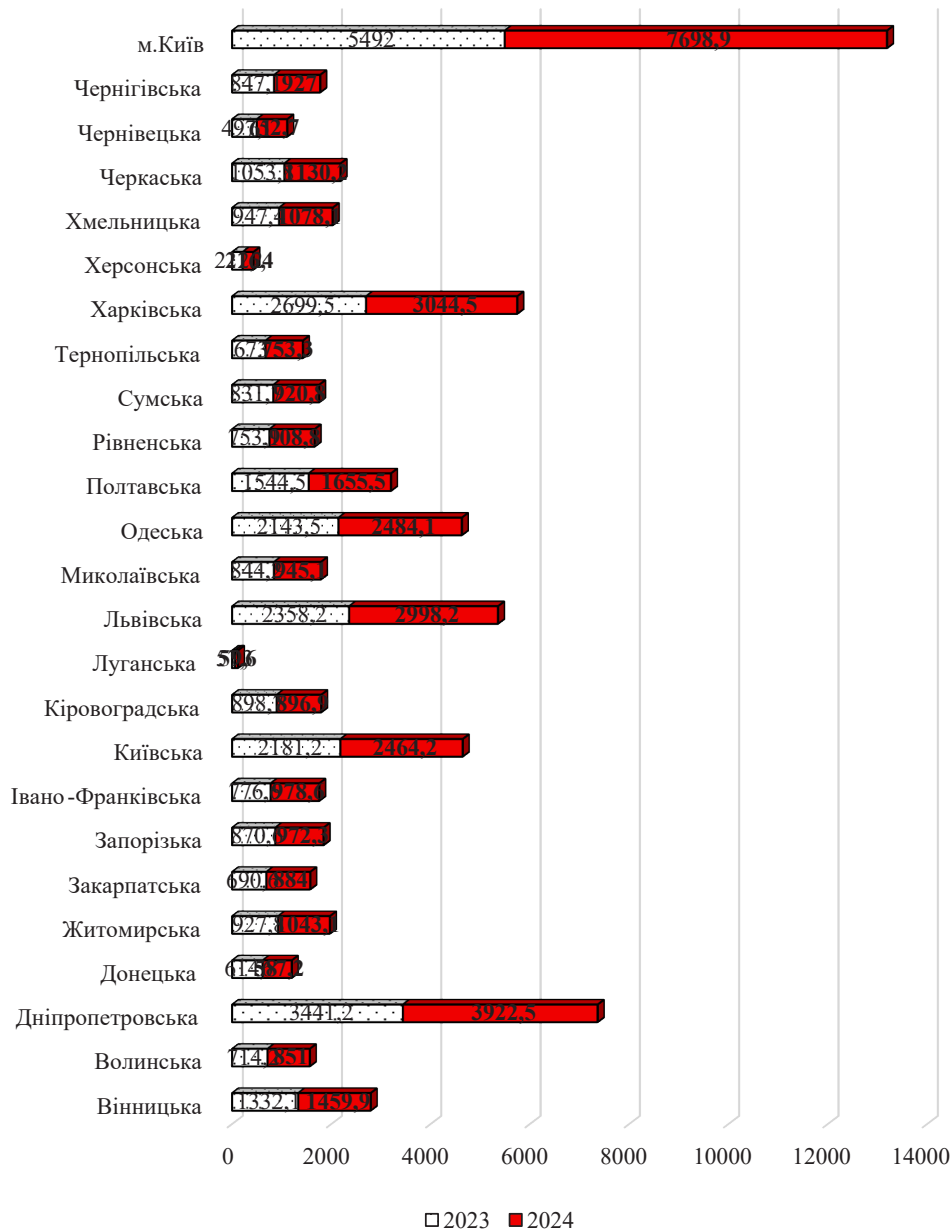

Рис. 2. Динаміка податкових надходження до місцевих бюджетів в регіональному розподілі за 2023–2024 роки (млн грн)

Джерело: [8]

кризу, що позначається на можливості сплати податків та зборів до бюджетів різних рівнів. В період військового стану великий бізнес прикордонних територій зазнав значних втрат та складнощів, що знизило їх платоспроможність та можливість відповідати по своїм розрахункам. Не зважаючи на це, для підтримки економіки збільшилась кількість фізичних осіб-підприємців, які є більш мобільними та адаптивними до змінних умов зовнішнього середовища.

В 2023 році в Україні нараховувалося 2008,2 тис. осіб серед фізичних осіб-підприємців, у 2022 році цей показник складав 1975,7 тис. осіб, у 2021 році – 1974,4 тис. осіб [1].

Якщо аналізувати зареєстровані ФОП по категоріям, то в 2023 році найбільше обрали 3 групу оподаткування (49,3%), другу групу – (37,2%), на першій групі – (13,5%). Враховуючи складні економічні та безпекові умови частина ФОП які на 1 та 2 групі оподаткування, використовують право на дію періоду військового стану у разі неможливості сплачувати авансові внески з єдиного податку.

Для підтримки та розвитку бізнесу починаючи з 2022 році в Україні було запроваджено ряд податкових пільг, а саме:

– пільги для благодійної та гуманітарної допомоги;

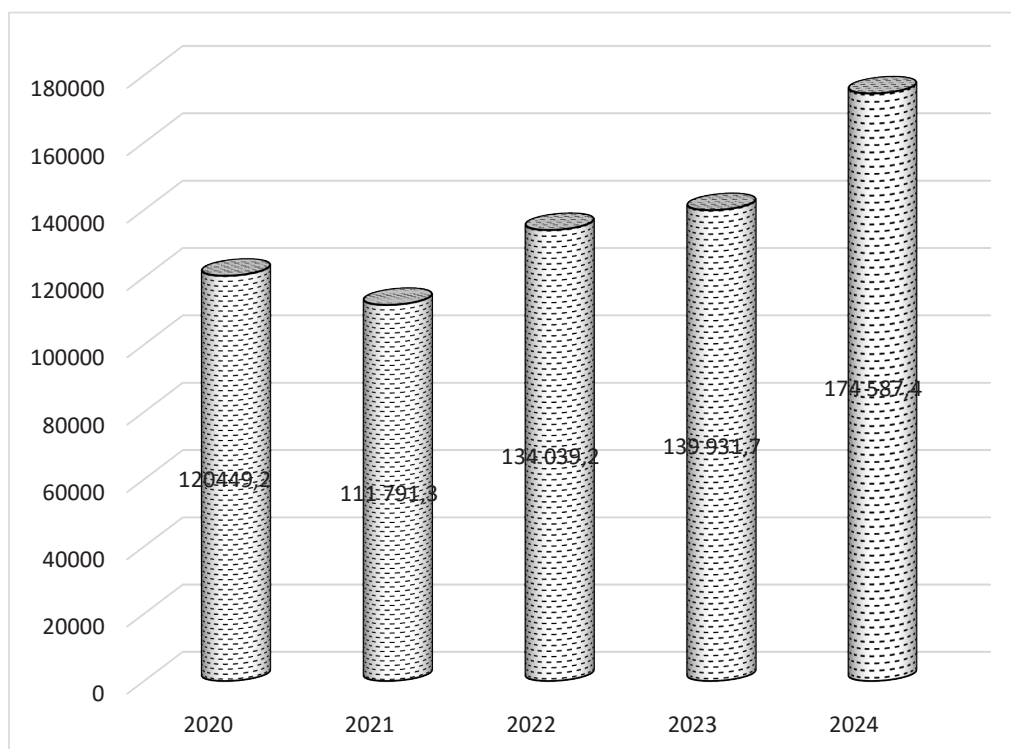

Рис. 3. Загальна сума податкового боргу (без врахування митних платежів) (млн грн)

Джерело: [8]

- пільги для територій проведення активних бойових дій та територій тимчасової окупації;
- пільги для фізичних осіб-підприємців (ФОП) та юридичних осіб;
- пільги з податку на додану вартість.

В позиції пільг для благодійних організацій та гуманітарної допомоги було застосовано звільнення від сплати ПДВ на пальне для Збройних Сил України. Звільнення від податку ПДФО та військового збору для допомоги наданої УБД, ВПО та іншим особам, які постраждали в наслідок агресії від росії. Дозволено отримувати податкову знижку в обсязі благодійної допомоги на суму до 16% річного доходу (проти 4% раніше застосованих) [7].

Пільги для територій активних бойових дій передбачають звільнення від податків на нерухомість, яка розташована на таких територіях, або територіях тимчасової окупації, а також об'єкти які є пошкодженими або знищеними до моменту їх відновлення. Звільнення від сплати мінімального податкового зобов'язання на земельні ділянки, які розташовані на територіях активних бойових дій у 2022–2023 роках [9].

Також у 2022 році було запроваджено звільнення від сплати екологічного податку за об'єкти, які розташовані на територіях активних бойових дій та тимчасово окупованих територіях.

Пільги для фізичних осіб-підприємців (ФОП), які реалізуються в призупиненні строків надання повідомлень щодо відкриття та закриття рахунків для бан-

ків, фінансових установ та контролюючих органів на період дії воєнного стану. Звільнення від пені та штрафів за прострочення платежів за споживчими кредитами з 24.02.2022 року по строк закінчення воєнного стану та 30 днів після його завершення. Продовження дії ліцензій на право торгівлі тютюновими виробами та виробами зі спирту, за які не сплачено платіж до закінчення строку дії воєнного стану.

Пільги з податку на додану вартість певних операцій в сфері кінематографа (до 31 грудня року закінчення воєнного стану). Продовження до 01.01.2026 року пільг з ПДВ на операції щодо ввезення в Україну безпілотних літальних апаратів та інших апаратів оборонного призначення [4].

Скасування з 01.01.2025 року пільг з оподаткування ПДВ за нульовою ставкою для товарів та послуг, які виготовляються підприємствами осіб з інвалідністю, пільгова сплата ПДВ при імпорті обладнання.

Впровадження означених пільг було націлене на підтримку економіки та бізнесу, зниження соціальної напруженості в суспільстві та стимулювання благодійності. Враховуючи тривалість фази бойових дій та значне погіршення економічної ситуації, частина запроваджених пільг скасовано, оскільки бюджет країни повинен наповнюватися для підтримки життєздатності країни.

Так, з грудня 2024 року було підвищено ставку військового збору з 1,5% до 5% (це стосується більшості видів доходів, в тому числі заробітної плати).

Для ФОП на спрощеній системі оподаткування було введено фіксовану ставку військового збору (для 1, 2 та 4 групи – 10% від мінімальної заробітної плати); для 3 групи – 1% від доходу [5].

З січня 2025 року було розширено перелік ФОП, які зобов'язані забезпечити можливість безготівкових розрахунків через POS-термінали, в тому числі в населених пунктах де проживає менше 5000 осіб. Також з цього періоду впроваджено подачу звітності з податку на доходи фізичних осіб (ПДФО), єдиного соціального внеску та військового збору замість квартальної звітності [5].

З 2024 року було запроваджено збільшення податку на прибуток для банківських установ (до 25% замість 18%). З січня 2025 року скасовано пільгу, яка дозволяла ФОП не сплачувати ЄСВ під час дії воєнного стану (окрім певних категорій).

Також було внесені зміни в оподаткування ПДВ, зокрема за нульовою ставкою на товари та послуги, які вироблені підприємствами осіб з інвалідністю, розстрочення сплати ПДВ на імпорт обладнання.

Попри численні заяви щодо необхідності попереднього проведення ґрунтовної роботи, спрямованої на «трансформацію» фундаментальних принципів функціонування органів фіскального контролю, урядові ініціативи останніх років у сфері реформування податкової системи переважно свідчать про домінування підходу, що зосереджується на посиленні податкового тиску як основному інструменті подолання проблеми дефіциту бюджетних ресурсів. При цьому спостерігається недостатня активність у напрямі звуження можливостей для ухилення від сплати податків, протидії розвитку тіньової економіки, корупційних практик і різноманітних зловживань.

Зокрема, існує певна невідповідність між намірами налагодження конструктивної взаємодії між бізнесом і органами фіскального контролю та реальними діями, що полягають у зволіканні із реалізацією системних трансформацій митних і податкових органів. Враховуючи означене, значну стурбованість викликає ігнорування суттєвих проблем функціонування автоматизованої системи моніторингу відповідності податкової накладної або розрахунку коригування критеріям оцінки ступеня ризиків.

Аналізуючи можливі шляхи трансформації системи адміністрування фіскальних платежів та вдосконалення взаємовідносин між платниками податків і контролюючими структурами, слід враховувати, що такі зміни в зазначених органах із залученням іноземних експертів не повинно сприйматися як універсальний засіб подолання корупції та забезпечення ефективного функціонування податкової й митної інфраструктури. Враховуючи системну відсутність верховенства права й неспроможність судової системи ефективно виконувати свої функції,

визначальними орієнтирами трансформації адміністрування фіскальних платежів мають стати цифровізація та максимальна персоніфікація процедур. Це дозволить мінімізувати вплив суб'єктивного фактору у взаємодії між платниками податків і працівниками контролюючих органів. Формування прозорих, чітко регламентованих алгоритмів виконання податкових зобов'язань та повноцінна інтеграція сучасних цифрових технологій у діяльність фіскальних інституцій на сьогодні є не лише бажаним напрямом, а й об'єктивною необхідністю.

Для активізації економіки в повоєнний період в сфері оподаткування державі необхідно запровадити ряд заходів, які в довгостроковій перспективі які сприятимуть реформуванню законодавчої бази та покращенню загальнооекономічного стану в країні (рис. 4).

В повоєнний період відновлення економіки України, важливим аспектом є удосконалення податкової політики, яка націлена на підтримку бізнесу та зниження корупції. Так, одним з напрямів стимулювання податкових механізмів є визначення податкових пільг для підприємств, які здійснюють свою діяль-

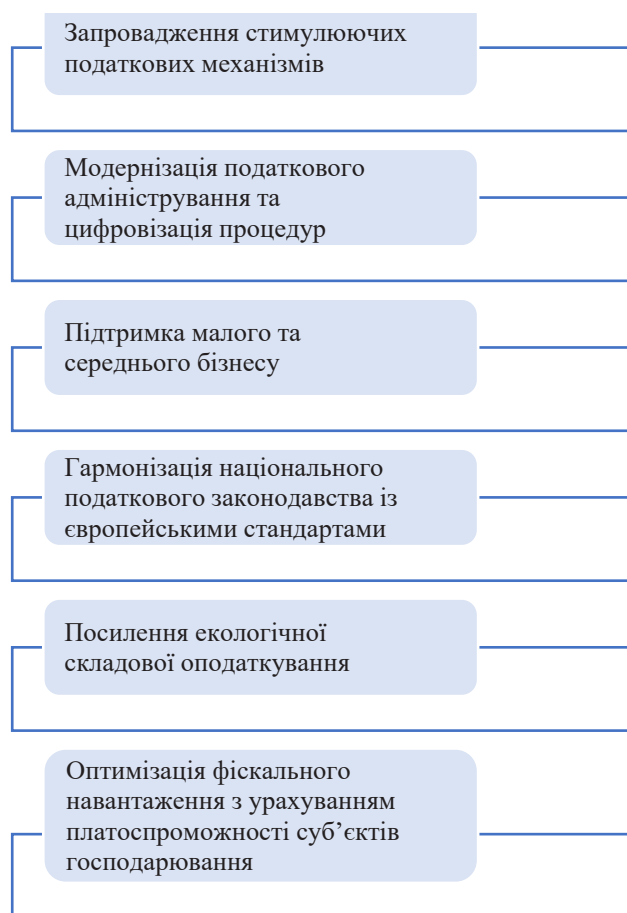

Рис. 4. Основні напрями удосконалення податкової політики в умовах повоєнного відновлення держави

Джерело: запропоновано автором

ність сфері відновлення критичної інфраструктури, енергетики, аграрного сектору економіки. В цьому напрямку слід ввести тимчасове звільнення від податків або застосування знижених ставок податків на прибуток, що дасть змогу залучати інвестиції в активізацію виробництва.

Модернізація та удосконалення податкового адміністрування та цифровізації послуг, що дасть змогу спрощеного доступу до отримання послуг для підприємств та бізнесу. Автоматизація системи подачі та отримання звітності дозволить знизити адміністративне навантаження на платників податків та підвищити рівень податкової дисципліни.

В період кризи та відновлення економіки саме малий та середній бізнес є підґрунтям стабілізації економічної ситуації в державі на основі використання спеціальних режимів оподаткування (єдиний податок, податкові канікули), що сприятиме підтримці підприємницької діяльності.

Адаптація вітчизняної податкової політики з європейськими стандартами для формування умов інтеграції України в єдиний економічний простір та формування позитивного іміджу країни на міжнародній арені.

В умовах розвитку Індустрії 4.0 та 5.0 та принципів сталого розвитку, важливим напрямом є впровадження податкових інструментів для стимулювання зеленої енергетики, ресурсозбереження та відновлення довкілля, що матиме подвійний ефект в забезпеченні екологічної безпеки та сприяння економічному зростанню.

Враховуючи затяжну економічну кризу більшість підприємств втратили свою адаптивну спроможність, що необхідно враховувати в податковій політиці в частині перегляду ставок оподаткування, які б враховували платоспроможність бізнесу. В загальному реалізація означених заходів дозволить підтримати український бізнес в період відновлення та сформулювати нову податкову політику держави, яка забезпечить прозорість та зниження корупції в країні.

Висновки. На сьогодні податкова політика України потребує значних трансформацій, які пов'язані з новими безпековими та економічними викликами, зовнішнього та внутрішнього середовища. Враховуючи складну економічну та безпекову ситуацію в державі, урядом було запроваджено ряд фіскальних важелів, які націлені на стимулювання функціонування підприємств малого та середнього бізнесу, активізації підприємницьких ініціатив. На період дії військового стану було винесено ряд податкових пільг, які дозволили підприємствам відповідати по своїм борговим зобов'язанням та не нараховувати заборгованості.

В цей період особливо актуальності набув розвиток та розширення малого бізнесу, що дозволило значно збільшити податкові надходження до бюджетів різного рівня, знизити соціальну напругу в суспільстві.

Починаючи з 2024–2025 років частина пільгового оподаткування була відмінена, оскільки економічна криза потребує більшої активізації функціонування бізнесу для наповнення бюджету країни. Такі зміни сприяли збільшенню податкових надходжень, що позитивно впливає на загальний рівень бюджетної спроможності.

Не зважаючи на певні трансформації податкової політики, для повного відновлення економіки держави та активізації європейської інтеграції, така система потребує корінних змін, які будуть націлені на запровадження стимулюючих податкових механізмів; модернізацію податкового адміністрування; підтримку малого та середнього бізнесу; адаптацію українського податкового законодавства з європейським; посилення екологічної складової та врахування платоспроможності платників. Такі заходи сприятимуть економічній стабільності в державі, зниженню рівня корупції за рахунок прозорості взаємовідносин між фіскальними органами та суб'єктами господарювання.

Список літератури:

1. В Україні зареєстровано 2 млн ФОПів, 76% з них є платниками єдиного податку – ДПС. *Ліга Закон*. URL: https://biz.ligazakon.net/news/220491_v-ukran-zarestrovano-2-mln-fopv-76-z-nikh--platnikami-dinogo-podatku---dps#:~:text=%D0%A2%D0%B0%D0%BA%2C%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D1%96%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%87%D0%B8%D1%82%D1%8C%2C%20%D1%89%D0%BE,%D1%80%D0%BE%D1%86%D1%96%20%2D%201974%2C4%20%D1%82%D0%B8%D1%81 (дата звернення: 04.04.2025)
2. Горин В. П., Була П. В. Податкова політика України в умовах воєнного часу: реалії, безпекові виклики та перспективи подолання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 18. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.18.23>
3. Жук О. І., Гой Н. В. Податкове стимулювання розвитку бізнесу в умовах війни. *Підприємництво і торгівля*. 2022. № 33. С. 44–48.
4. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» від 04.12.2024 № 4113-IX. URL: https://ips.ligazakon.net/document/t244113?utm_source=biz.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=bizpress01 (дата звернення: 06.04.2025)
5. Зміни у податковому законодавстві України у 2024–2025 роках: що потрібно знати бухгалтерам. *Dilovod*. URL: https://dilovod.ua/blog/zminy-u-podatkovomu-zakonodavstvi-ukrayiny-u-2024-2025-rokah/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 06.04.2025)

6. Лідери сплати податків за 4 місяці 2025 року – підприємства переробної промисловості та торгівлі. *Державна податкова служба України*. URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/907451.html> (дата звернення: 04.04.2025)
7. Оподаткування благодійної допомоги, що надається фізичним особам. *Юридична газета on-line*. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/opodatkuvannya-blagodiynoi-dopomogi-shcho-nadaetsya-fizichnim-osobam.html> (дата звернення: 04.04.2025)
8. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/>
9. Плата за землю: які податкові пільги діють під час воєнного стану. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/nove-pro-podatki--novini-/878684.html> (дата звернення: 04.04.2025)
10. Ярошенко І. В. Бізнес у воєнний час: особливості оподаткування. *Бізнес-Інформ*. 2023. № 4. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-4-137-142>

References:

1. V Ukraïne zareestrovano 2 mln FOP 76% z nih e platnikami edinogo podatku [There are 2 million registered individual entrepreneurs in Ukraine, 76% of whom are payers of a single tax – DPS]. *Liga Zakon*. Available at: https://biz.ligazakon.net/news/220491_v-ukran-zarestrovano-2-mln-fopv-76-z-nikh--platnikami-dinogo-podatku---dps#:~:text=%D0%A2%D0%B0%D0%BA%2C%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D1%96%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%87%D0%B8%D1%82%D1%8C%2C%20%D1%89%D0%BE,%D1%80%D0%BE%D1%86%D1%96%20%2D%201974%2C4%20%D1%82%D0%B8%D1%81 (accessed April 04, 2025)
2. Goryn V. P., Bula P. V. (2024). Podatkova politika Ukraini v umovah voennogo chasu realii, bezpekovi vikliki ta perspektovo podolaniya [Tax policy of Ukraine in wartime conditions: realities, security challenges and prospects for overcoming them]. *Investments: practice and experience* No. 18. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.18.23>
3. Zhuk O. I. Goy N. V. (2022). Podatkove stimulivanie rozvitku biznesu v umovah viini [Tax stimulation of business development in wartime]. *Entrepreneurship and trade*. No. 33. P. 44–48.
4. Law of Ukraine “On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Laws of Ukraine Regarding Stimulation of the Development of the Digital Economy in Ukraine” dated 04.12.2024 No. 4113-IX. Available at: https://ips.ligazakon.net/document/t244113?utm_source=biz.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=bizpress01 (accessed April 06, 2025)
5. Zmini v podatkovomu zakonodavstvi Ukraini u 2024-2025 rokah sho potribno znati buhgalteram [Changes in the tax legislation of Ukraine in 2024–2025: what accountants need to know]. *Dilovod*. Available at: https://dilovod.ua/blog/zminy-u-podatkovomu-zakonodavstvi-ukrayiny-u-2024-2025-rokah/?utm_source=chatgpt.com (accessed April 04, 2025)
6. Lideri splati podatkiv za 4 misysi 2025 roku pidpriemstva pererobnoi promislovosti ta torgivli [Leaders in tax payments for 4 months of 2025 – processing industry and trade enterprises]. *State Tax Service of Ukraine*. Available at: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/907451.html> (accessed April 04, 2025)
7. Opodatkuvanie blagodiinoi dopomogi sho nadaetsiya fizicnim osobam [Taxation of charitable assistance provided to individuals]. *Legal newspaper on-line*. Available at: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/opodatkuvannya-blagodiynoi-dopomogi-shcho-nadaetsya-fizichnim-osobam.html> (accessed April 04, 2025)
8. Official website of the Ministry of Finance of Ukraine. Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/>
9. Plata za Zemlya yaki podatkovi pilgi diyt pid chas voennogo stanu [Land payment: what tax benefits apply during martial law]. *State Tax Service of Ukraine*. Available at: <https://tax.gov.ua/nove-pro-podatki--novini-/878684.html> (accessed April 04, 2025)
10. Yaroshenko I. V. (2023). Biznes u voenni chas osoblivosti opodatkuvaniya [Business in wartime: features of taxation]. *Business-Inform* No. 4. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-4-137-142>